

De maand van ... gemeenten in voorbereiding op BW en MO

Hoe bereiden gemeenten zich voor op de overgang van de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang naar alle gemeenten? Hoe werken ze samen met andere gemeenten en met alle betrokken maatschappelijke organisaties?

De VNG volgde dit in 2017 en 2018 van maand tot maand bij Ellen Krijnen, projectleider BW en MO bij de gemeente Breda. Twee keer droeg zij het stokje over: in februari 2018 aan Inge Maas, beleidsadviseur van de gemeente Moerdijk, en in mei 2018 aan Ton Vosseberg, projectleider samenleving in Oosterhout.

De maand van Ellen Krijnen

Maart 2017

Hoe bereiden gemeenten zich voor op 2020, het jaar dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang de verantwoordelijkheid worden van alle gemeenten?

Hoe werken ze samen met andere gemeenten en met alle betrokken maatschappelijke organisaties? De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda.

In welk teken stond voor jou de maand maart?

In het teken van regionale samenwerking. Breda is onderdeel van een regio van twaalf gemeenten die er welbewust voor hebben gekozen om het samen te gaan doen. De keuze is gemaakt op basis van een gedeelde cultuur. We hebben als ambtenaren uitgesproken dat we vertrouwen hebben in elkaar en dat we er zin in hebben. Dat werpt meteen al z'n vruchten af. De laatste tijd hebben we veel gesproken over hoe we het willen aanpakken. Ik vind het leuk dat een collega uit de regio, Bram Koolstra van de gemeente Woudrichem, heeft gezegd: geef maar hier, ik maak er wel een verhaal van. Het illustreert dat ook de regiogemeenten inhoudelijk betrokken zijn en een rol willen nemen in het organiseren van processen. Dat is nieuw ten opzichte van voorgaande jaren.

Hoe hebben jullie de samenwerking ingericht?

We hebben twee werkgroepen. Een grote met alle twaalf gemeenten, en een kleiner clubje met zes mensen om het overleg wat meer vaart te geven. Dat werkgroepje ziet elkaar elke drie weken. We zijn nu bezig met de voorbereiding van een bestuurlijk overleg, begin april. Spannend wel, want tot dusver hebben we als ambtenaren van de centrumgemeente de lijnen uitgezet. Maar in 2017 gaan de wethouders veel meer het voortouw nemen.

Wat is voor jou een lastige kluit?

We staan nog aan het begin, we overleggen over wat we de komende 2,5 jaar nou precies moeten doen. In deze

fase kun je niet veel anders dan voorstellen voorleggen op hoofdlijnen. Het is een worsteling om daarmee aan de slag te gaan, want er komen allerlei inhoudelijke vragen op tafel. Dan ontstaat er een hele brainstorm. Het is steeds de kunst om te kijken wat we nu al moeten doen, en wat we later kunnen uitwerken in 2018 en 2019.

Kun je een voorbeeld geven?

In deze fase is het belangrijk dat we het eens worden over de algemene noties, bijvoorbeeld over klant en regie, over maximaal participeren en over opvang in de wijk. Soms denk je: waarom moeten we het daar nou weer over hebben? Maar die algemene uitgangspunten hebben straks zeer specifieke gevolgen. Als je erop inzet mensen zoveel mogelijk op te vangen in de eigen wijk, moet je bijvoorbeeld zorgen dat er in de wijken voldoende sociale woningen beschikbaar zijn met een lage huur.

Waar steek je dezer dagen veel tijd in?

We zijn nu bezig met de betrokkenheid van cliënten. We willen graag van de bestuurders horen hoe zij daarmee willen omgaan. De komende tijd gaan we in gesprek met Fameus, het centrum voor ervaringsdeskundigheid in onze regio. Zij gaan met ons meedenken over hoe we op alle niveaus cliënten kunnen betrekken. Willen we cliënten betrekken bij het gesprek met bestuurders en raden? Bij het bepalen van het beleid? Fameus was oorspronkelijk gerelateerd aan de GGZ maar is nu ook betrokken bij de maatschappelijke opvang. Ik ben benieuwd naar hun ervaringen, wat zij zien als kansen en wat in de praktijk effectief blijkt te zijn.

De maand van Ellen Krijnen

April 2017

Hoe bereiden gemeenten zich voor op 2020, het jaar dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang de verantwoordelijkheid worden van alle gemeenten?

Hoe werken ze samen met andere gemeenten en met alle betrokken maatschappelijke organisaties? De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda.

In welk teken stond voor jou de maand april?

We hebben hard gewerkt aan de woonopgave. Zowel op het terrein van beschermd wonen als maatschappelijke opvang is de ambitie dat cliënten vaker zelfstandig wonen in de wijken. Daarvoor moeten er zelfstandige en betaalbare woningen beschikbaar zijn in een omgeving die zij het liefst zelf kiezen, en die hen accepteert.

Wat doe je om dat voor elkaar te krijgen?

We organiseren het gesprek tussen de aanbieders maatschappelijke opvang en beschermd wonen. De eerste vraag is hoeveel intramurale plekken ze kunnen afbouwen en wat daarvoor nodig is. We hebben de aanbieders samengebracht met de aanbieders in de ouderenzorg. Oude verzorgingshuizen kunnen worden omgebouwd tot woningen. Zo hebben GGZ Breburg en Stichting Elizabeth (ouderenzorg) nu de handen ineen geslagen. Cliënten van Breburg krijgen woningen in een leegstaand verzorgingshuis. Ook is er een project waarbij een zorgaanbieder appartementen huurt in een seniorenflat voor mensen met autisme. Het mengen van die twee doelgroepen gaat goed. Ouderen signaleren als er iets niet goed gaat met een autistische bewoner, tegelijk staan de thuisbegeleiders van de mensen met autisme open voor vragen van de senioren. Naast het koppelen van zorgorganisaties organiseren we ook gesprekken tussen zorgaanbieders enerzijds en woningcorporaties anderzijds.

Hoe heb je dat gedaan?

We hebben twee inspiratiesessies gehouden waar verschillende organisaties vertelden waar ze mee bezig zijn, en hoe zij het zouden willen in de wijken. Iedereen staat voor dezelfde vraagstukken, bijvoorbeeld de kosten van het bieden van 24-uurszorg. Je ziet dat organisaties elkaar beginnen te vinden en gaan samenwerken. Behalve de twee inspiratiesessies hebben we een werkgroep

ingesteld met de aanbieders van beschermd wonen en maatschappelijke opvang samen met de woningcorporaties. In het begin hebben we veel tijd besteed aan het elkaar leren kennen. Zorgorganisaties en woningcorporaties zijn zeer

verschillende werelden, die moeten elkaars context gaan begrijpen. Dan zeggen woningcorporaties bijvoorbeeld: we hebben contigent-afspraken, en dan zie je zorgorganisaties denken: voor wie zijn die dan? Wie heeft die afspraken gemaakt? Maar langzamerhand ontstaat er vertrouwen en poppen de eerste initiatieven op.

Kun je een voorbeeld geven?

Laatst was er een corporatie met een hele grote huurwoning die geschikt kan worden gemaakt voor jongeren die vanuit een instelling een tussenstap willen maken naar zelfstandig wonen. Wij denken dan als gemeente mee hoe je dat bestemmingsplan-technisch kunt regelen. Of een aanbieder die een pand met onzelfstandige woningen huurt die voor de doelgroep niet meer voldoen en die aan collega's vraagt of zij er misschien een invulling voor hebben. We hebben recent ook met verschillende aanbieders gesproken over nieuwbouw van woningen. Eén van de aanbieders had een plan en vroeg de anderen of ze wilden meedoen.

Wat is jouw rol in die werkgroep?

Wij bieden als gemeente het podium, we maken de agenda. Dat bereid ik voor, ik inventariseer wie er welke agendapunten wil aandragen. Het gaat erom samen dingen te maken, een team te maken dat wil samenwerken aan de opgave waar we met z'n drieën voor staan. Laatst is er een groepje van aanbieders, corporatie

en gemeente samen naar een bijeenkomst over het concept van de Buurtcirkels geweest. Zo ontstaat er steeds meer vertrouwen. Voor mijzelf geldt dat ik binnen de gemeente samenwerking zoek met de mensen van wonen. Voorlopig hebben we nog lang niet genoeg woningen beschikbaar. Ik heb de collega's uit de 'hardere' sector van het wonen nodig om te

weten wat voor instrumenten we kunnen inzetten. Ik doe dit nu 2,5 jaar, het gaat heel vaak over: hoe communiceer je en hoe werk je effectief samen? Wat dat betreft is het werk als ambtenaar ontzettend veranderd. Dat biedt ook veel kansen voor je eigen ontwikkeling en dat bevalt mij erg goed!

De maand van Ellen Krijnen

Augustus 2017

Hoe bereiden gemeenten zich voor op 2020, het jaar dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang de verantwoordelijkheid worden van alle gemeenten?

Hoe werken ze samen met andere gemeenten en met alle betrokken maatschappelijke organisaties? De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen zomer?

Een belangrijke mijlpaal is dat de wethouders van alle twaalf gemeenten in onze regio zich hebben uitgesproken over hun inhoudelijke uitgangspunten. Het accent ligt op zes punten. In de eerste plaats de integratie van de Wmo-begeleiding, beschermd wonen en de maatschappelijke opvang. We harmoniseren het aanbod en alle producten in de twaalf gemeenten. De wethouders hebben in het bestuurlijk overleg uitgesproken dat de gemeenten samen financieel verantwoordelijk zijn voor het aansluiten van het aanbod op de vraag, anders gezegd: voor het opbouwen en afbouwen van voorzieningen. Verder gaat het om de woonopgave voor kwetsbare groepen, ambulantisering, participatie, en beleid voor acceptatie en adoptie in de omgeving; zorgen dat mensen niet met de nek worden aangekeken.

Hoe betrekken jullie de gemeenteraden erbij?

Dit najaar gaat het verhaal naar de gemeenteraden, vanaf half oktober beginnen de formele besluitvormingstrajecten. Voor die tijd willen we de raden nog in de gelegenheid stellen om zich te oriënteren. Overal zijn mensen die sociaal of psychisch kwetsbaar zijn, niet enkel in de grote stad. Het is van belang dat gemeenteraden weten dat straks alle gemeenten verantwoordelijk zijn. Iedere wethouder gaat zelf het gesprek aan met zijn raad. We zorgen met een voorbereidingsgroep voor een eensluidende boodschap en een 'instrumentenkoffer' met filmpjes, werkbezoeken en een presentatie. We zijn heel blij dat ervaringsdeskundigen bij de raadsbijeenkomsten willen zijn. Aan de bestuurlijke uitgangspunten is ook meegedacht en meegeschreven door een ervaringsdeskundige, Jeroen. Hij is verbonden aan Fameus, het centrum voor herstel en ervaringsdeskundigheid in de regio Midden- en West-Brabant.

Wat heeft Jeroen, de ervaringsdeskundige, specifiek ingebracht?

Hoe belangrijk het is aan te sluiten bij het verhaal van kwetsbare mensen zelf. Mensen met psychische kwetsbaarheid hebben het vermogen zich aan te passen aan hun problemen. Zij hebben de kracht om iets van hun leven te maken. Dat vraagt van hulpverleners dat ze luisteren en op zoek gaan naar de kracht van cliënten zelf. Wat ging er goed? Hoe kun je daarop voortbouwen? Wat heb je daarvoor nodig? Dat klinkt vanzelfsprekend maar dat is het niet. Het vraagt een andere houding en anders handelen van hulpverleners. Het concept heet 'positieve gezondheid'.

Hoe maken jullie dat concept concreet?

Wij zijn begonnen met een proefproject waarbij de zorgverzekeraar CZ en de gemeente Breda optreden als opdrachtgevers. De opdrachtnemers zijn de Stichting Maatschappelijke Opvang Breda (SMO) en GGz Breburg. Het vraagstuk is: wat hebben mensen met een ernstige psychiatrische aandoening nodig om in een wijk te kunnen wonen. Wat moeten we doen om van de wijkgerichte aanpak een succes te maken? SMO en GGz Breburg vragen allebei aan vijf cliënten of zij vanuit de beschermde omgeving van de instelling willen gaan wonen in een zo gewoon mogelijke omgeving. Het is de bedoeling te kijken naar wat mensen zelf willen. Wat is voor hen dat maatstaf van succes? Een normaal dag- en nachtritme? Dat het huishouden en de financiën op orde zijn? Wat zeggen mensen daarover zelf en wat moeten wij organiseren om dat mogelijk te maken? Hulpverleners komen niet met een aanbod, maar ze kijken hoe ze kunnen faciliteren wat nodig is. Het is ook de bedoeling om in de wijk zicht

te krijgen op waar het sociaal kapitaal zit. Waar kunnen mensen terecht? Het is bijzonder dat de twee organisaties voor maatschappelijke opvang en GGZ nauw gaan samenwerken. Ze willen allebei graag leren, en we hebben gezamenlijk gezegd: laten we gewoon aan de slag gaan.

En wat is de rol van de opdrachtnemers, de gemeente Breda en CZ?

Wij ondersteunen de projectondersteuning en de voorbereiding. De inzet van begeleiders door de maatschappelijke opvang en de GGZ valt binnen de normale geldstromen. Het is uitproberen of dat straks een beetje klopt en of het administratief lukt binnen de bestaande systemen. Als opdrachtgevers zijn we het niet gewend om zo te werken, we zijn erop ingericht om alles vast te leggen in begrotingen en meetbare doelen. Daarom is deze manier eerlijk gezegd ook wel een beetje spannend.

De maand van Ellen Krijnen

Oktober 2017

Hoe bereiden gemeenten zich voor op de transformatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Nu nog een verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten, straks worden alle gemeenten verantwoordelijk.

De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda.

We moesten onze belafsprak een paar keer verplaatsen, is alles wel oké daar?

Het is een intensieve tijd, er speelt veel. De winkel is gewoon open en we zitten midden in de lopende transformatie. Het regionale project komt erbij en dat is af en toe echt zwaar. Soms denk ik: deze transitie is bijna net zo groot als de decentralisaties van 2015, maar hij wordt er een beetje tussendoor geformuleerd. Ik hoor het ook van ambtenaren in andere gemeenten. Meer ondersteuning en meer geld en mankracht voor de invoering is eigenlijk echt wel nodig.

Wat speelt er dan allemaal?

Voor het eind van het jaar moeten de uitgangspunten en de visie op beschermd wonen worden vastgesteld in de twaalf gemeenteraden. Met het projectplan zijn we nog hard aan de gang. We hebben nu afgesproken hoe we het gaan organiseren en de deelprojecten geformuleerd.

Hoe oriënteren de gemeenteraden zich, hoe verlopen de discussies?

Bestuurlijk heeft het de nodige tijd gekost om de stukken aan te passen aan de adviezen van de verschillende overlegtafels, de Wmo-raden en dergelijke. Nu zijn de wethouders hun raden aan het informeren. Dit beleid en deze doelgroep staan ver af van de werkelijkheid van raadsleden. We hebben geprobeerd te laten zien dat het geen enge mensen zijn die - bij wijze van spreken - allemaal hun huis in brand willen steken. Bij de informatie-avonden hadden we een ervaringsdeskundige, een leuke welbespraakte vrouw met een gevoeligheid voor depressie. Zij vertelde hoe belangrijk het is dat ze terecht kan bij een vriendin, en bij de burens. De raadsleden pikten het goed op. Ze herkennen de lijn van het bestaande Wmo-beleid dat mensen erbij moeten kunnen horen. Daar lopen ze warm voor. Nu komt er nog een sessie over wat we precies gaan regelen voor de doelgroep, en een aantal

werkbezoeken bij voorzieningen. Het is een flink klusje, maar een goede investering. We horen nu al van zorginstellingen dat de betrokkenheid in de regio groter wordt.

Het projectplan is lastiger, zei je. Hoe komt dat?

We zijn nu zover dat we voor de deelprojecten middelen en mensen moeten vrij maken: juristen, ervaringsdeskundigen, zorgverleners, woonmensen, klantmanagers enzovoorts. Dan zie je dat zo'n transitie heeft veel tijd en energie kost. Je moet afspreken hoe je de lasten gaat verdelen. De hoofdlijn is dat de gemeenten samen de verantwoordelijkheid delen, over de concrete invulling hebben we het nu. Daarin zie je verschil in mogelijkheden tussen kleine en grotere gemeenten en proberen we daar in goede harmonie een afspraak over te maken.

Geef 's een voorbeeld van zo'n deelproject

Bijvoorbeeld de analyse van vraag en aanbod en de voorzieningen die nodig zijn. Wat moet erbij en wat kan eraf? Hoe kunnen we beter spreiden? Voor een project hebben we al versterking gekregen, dat betreft de inkoop van de maatschappelijke opvang. Nu gaat dit nog met subsidie, we willen naar een inkooprelatie waarbij we producten modulair inkopen. Ongeveer net zoals bij de Wmo. Dat geeft meer mogelijkheden om maatwerk te bieden en de regie te houden.

En wat gebeurt er ondertussen buiten?

Haha. Buiten gaat alles gelukkig gewoon door. Er zijn een paar dingen waar ik echt tevreden mee ben. Op het terrein van de verbinding tussen wonen en zorg heeft een trainee onderzocht hoever gemeenten, corporaties en zorgorganisaties zijn. Dat heeft een mooi overzicht

opgeleverd en ook een goed proces. Op sommige plekken zaten door het interview collega's wonen en collega's zorg voor het eerst samen aan tafel.

Ik ben ook tevreden over de stappen die we maken met de maatschappelijke opvang. Als gezegd willen we daar ook gaan werken met bouwstenen. De daklozenopvang is er in de afgelopen jaren in geslaagd om veel mensen van de straat te halen. Maar intussen ontstaat een nieuwe vraag. Steeds vaker melden zich gezinnen en mensen met een lichte verstandelijke

beperking. Een groep die eigenlijk niet past in de daklozenopvang. Daarvoor willen we een andere opvang organiseren, met meer plekken en meer diversiteit. We zijn daarover in gesprek met de wijkteams en met de maatschappelijke opvang. Ook geen simpel onderwerp, maar inhoudelijk maken we stappen. Ook met het verbinden van de GGZ en de begeleiding van de maatschappelijke opvang die meer op praktische zaken is gericht. Cliënten hebben het vaak allebei nodig, als je de expertises meer verbindt kun je mensen beter helpen.

De maand van Ellen Krijnen

December 2017

Hoe bereiden gemeenten zich voor op de transformatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Nu nog een verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten, straks worden alle gemeenten verantwoordelijk.

De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda.

Hoe is het Ellen, wat ben je aan het doen?

Via twee werkgroepen van de VNG waar ik inzit, heb ik me verdiept in de discussie over het landelijk herverdelen van de middelen voor beschermd wonen. Het is een ontzettende technische discussie, onder meer over de vraag wanneer je onder de Wlz valt en wanneer onder de Wmo, en over hoe groot die Wlz-groep is. Het is een discussie met verstrekende gevolgen, en je vraagt je af: hoe moeten we hieruit komen? Uiteindelijk wordt het nieuwe verdeelmodel uitgesteld tot 2022. Voor het inhoudelijke proces word ik daar niet blij van. Vooral voor de kleinere gemeenten is het een grote opgave om het lokale voorzieningenniveau op orde te brengen; er moeten voorzieningen bijkomen, de toegang moet worden georganiseerd. Met de deadline van 2020 kon je zeggen: je moet gaan bewegen, het is urgent. Gelukkig wil in onze regio de grootste groep gemeenten gewoon doorgaan, maar je moet uitkijken dat er niet twee snelheden gaan ontstaan. Vanmiddag zitten we met de twaalf wethouders om de tafel om een klap te geven op de verdeelsleutel van de projectkosten. Daar klutst nu het gegeven van dat uitstel doorheen. Cliënten willen zo graag een normaal leven leiden, af van dat stigma en gewoon meedoen, en dan zitten wij te zeuren over het geld en de verdeling. Het lijkt mij het beste om te focussen op de inhoud en te blijven nadenken over vraag en aanbod, en het inrichten van het lokale veld.

Oké, dan doen wij dat ook. Waar ben je inhoudelijk mee bezig?

Ik ben veel buiten de deur geweest om op allerlei platforms om contacten te leggen en de agenda te beïnvloeden. Een voorbeeld is de regionale Taskforce wachtlijden ggz waar alle behandelaars bij elkaar zitten. Na de behandeling krijgen wij als gemeenten met de mensen te maken, daarom is samenwerken met huisartsen, hun praktijkondersteuners en de FACT-teams essentieel. Er

stond daar van alles op de agenda, veel discussie tussen behandelaars, allemaal vanuit hun eigen perspectief. Gelukkig zei een arts op een gegeven moment dat zij de gemeenten zo weinig had gehoord. Zo kreeg ik toch nog de kans om het sociaal domein wat zichtbaarder te maken. De volgende keer ga ik in het platform iets vertellen over de ambitie en de insteek van de gemeente. Verder was ik met een delegatie van onze ggz-aanbieder GGz Breburg bij Parnassia in Den Haag. Daar zijn ze al ver met het organiseren van ggz-expertise in de wijken. Iets om met Breburg verder over te praten. Met onze wethouder, Patrick van Lunteren, ben ik op werkbezoek geweest bij de 'skaeve huse' in Tilburg.

Wat zijn dat ook alweer 'skaeve huse'?

Het is een woonconcept voor mensen die zoveel overlast veroorzaken dat ze niet meer in een normale wijk kunnen wonen. Het zijn kleine zelfstandige woningen op een aparte locatie met een beheerder die toezicht houdt. In Tilburg zeggen ze: we willen huurders die het niet redden toch huisvesting bieden, zonder dat we verwachten dat ze snel weer uitstromen. Dat is nog wel een politiek vraagstuk, want je kunt ook zeggen dat je de mensen in de skaeve huse hebt afgeschreven. Onze wethouder wil eerst meer weten over de moeilijke doelgroep en wat we hen kunnen bieden.

Heb je in Breda veel te maken met notoire overlastgevers?

De laatste jaren hebben we met succes veel zorgmijders van straat gehaald. In de maatschappelijke opvang en bij beschermd wonen neemt daardoor de zware problematiek toe. We zien bijvoorbeeld meer GHB-verslaafden, die

groep is totaal niet gemotiveerd om af te kicken. Zo lang de motivatie er niet is, wil de verslavingszorg ze niet behandelen. Het is een lastige doelgroep, de mensen zijn zo verslaafd, vaak ook in combinatie met alcohol. Medewerkers van de opvang kunnen het soms niet aan. De vraag is: wat kun je met deze mensen? Dat moeten we bespreken met justitie en met de zorgverzekeraars. Wat kunnen we doen in hun eigen belang en voor de omgeving? Hoe gaan we het financieren? Dat GHB is echt afschuwelijk spul, mensen raken er heel snel aan verslaafd, ze zoeken graag naar medestanders. Je ziet in de opvang dat ze gaan proberen ook anderen te besmetten. De uitdaging is het behandel domein van de verslavingszorg te combineren met het sociaal domein. We moeten op zoek naar maatregelen om

mensen uit het systeem te halen en te kijken of we ze ergens anders kunnen helpen.

Zware problematiek. Heb je ook nog iets positiefs, zo vlak voor kerst?

Jazeker! We zijn met de gemeenteraden op werkbezoek geweest bij een heel aantal instellingen: de inloop ggz en een woonvoorziening die ouders zelf hadden opgezet voor hun kinderen met gevoeligheid voor psychoses. Dat was heel positief omdat het goed werkt, en die ouders zijn ontzettend trots dat ze het voor elkaar hebben gekregen. Zulke positieve verhalen zijn ongelooflijk waardevol, juist om te laten zien waarom we echt moeten doorgaan met deze transitie.

De maand van Inge Maas

Februari 2018

Hoe bereiden gemeenten zich voor op 2020, het jaar dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang de verantwoordelijkheid worden van alle gemeenten? Lees het in onze rubriek De maand van...

Hoe werken ze samen met andere gemeenten en met alle betrokken maatschappelijke organisaties? De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda. Deze maand wil zij een collega naar voren schuiven. 'Want', zegt ze, 'het is relevant om eens iemand aan het woord te laten uit één van de regiogemeenten. Daar zijn ze nu volop bezig om lokale uitvoeringsplannen te maken.' Ellen stelt voor om te bellen met Inge Maas, beleidsadviseur van de gemeente Moerdijk. Ze kennen elkaar uit de regio, en van de VNG, waar Inge ook in de VNG Werkgroep beschermd wonen heeft gezeten.

Inge, hoe is Moerdijk bezig met de transitie beschermd wonen?

Moerdijk is een diverse gemeente: 37 duizend inwoners, elf kernen variërend van stedelijk tot zeer dorps, daar ligt een flinke uitdaging. Het is moeilijk om in de dorpen ondersteunende voorzieningen op te zetten. Een inloop met vaste openingstijden trekt te weinig bezoekers, mogelijk ook omdat mensen niet zichtbaar willen zijn. Overigens is er wel een inloop in Zevenbergen. Een voordeel van de kleinere dorpen is dat mensen meer naar elkaar omkijken, mensen met een psychiatrische achtergrond worden hopelijk daardoor gemakkelijker geaccepteerd. Nu zijn er in de gemeente dertien mensen die beschermd wonen, dat is niet zoveel, maar het worden er allicht meer door de doordecentralisatie van de verantwoordelijkheid. Maar ik wil me er hard voor maken om het goed voor hen te regelen, en voor alle mensen met een psychiatrische achtergrond. Er moet nog heel wat gebeuren, om te beginnen het opbouwen van een netwerk. Dat kost tijd, we moeten de ggz-keten bijvoorbeeld nog beter leren kennen.

Wat voor plan maak je, en hoe doe je dat?

Onze trainee van de provincie Brabant stelt onder mijn leiding een lokaal plan van aanpak op. In de regio hebben we samen besloten om te werken aan de hand van de verschillende levensgebieden, bijvoorbeeld wonen, sociale contacten, dagbesteding en werk, inkomen en schulden

enzovoorts. De trainee brengt in kaart wat we in de gemeente al hebben op deze terreinen. Op regionale schaal maken we een koerswijzer waarin staat wat je allemaal moet hebben om te kunnen zeggen: het is bij ons goed geregeld. Daar staan we allemaal achter, want als de één het niet goed regelt is de ander de sjaak. Straks leg legt onze trainee de inventarisatie naast de koerswijzer en zetten we dat tegen elkaar af. Zo zien we wat we missen en wat er moet gebeuren. Het wordt een zoektocht. Sinds de invoering van de Wmo 2015 hebben we meer te maken met de FACT-teams. Nu moeten we de ggz-keten lokaal in kaart brengen en afspraken maken.

Heb je de doelgroep in beeld?

De afdeling Statistiek en onderzoek van Breda brengt in kaart wie het zijn en waar ze vandaan komen. We hebben nog geen beeld hoe snel de afbouw van voorzieningen zal gaan, en hoe de doelgroep zich ontwikkelt. Onder de Wmo-cliënten van nu zit mogelijk een deel van de doelgroep verborgen. Om zicht te krijgen op wie het zijn praten we met Fameus, het centrum voor ervaringsdeskundigen. Iemand van dit centrum is ook in onze gemeenteraad geweest. Bij de discussie in de raad merkten we dat er verwarring is over beschermd wonen en personen met verward gedrag. Dan blijkt weer hoe belangrijk het is om mensen goed te informeren. Door verkeerde beeldvorming komt er al snel te veel nadruk te liggen op repressie. Daar helpen ervaringsdeskundigen bij. Wie zijn de mensen uit deze doelgroep? Je hoeft er niet bang voor te zijn. Daar gaan we straks als de nieuwe raad er is, weer goed werk van maken.

Jij bent beleidsadviseur Wmo in een niet grote gemeente, kun je naast al je andere werk genoeg tijd vrijmaken voor beschermd wonen?

Het is een operatie van een flinke omvang, er is geen implementatiebudget beschikbaar zoals bij de invoering

van de Wmo en de Jeugdwet. We betalen alles uit het Wmo-budget dat toch al onder druk staat. Gelukkig ziet onze wethouder wel het belang om het voor deze doelgroep goed te regelen. We leveren in de regio allemaal uren naar rato van gemeentegrootte. Voor mij komt beschermd wonen bovenop het andere werk. Maar ik vind het belangrijk, dit gaat over mensen die het niet getroffen hebben. Het kan iedereen overkomen dat je ontspoot door een scheiding of het verlies van je baan. Mensen verdienen het om hun leven weer op de rit te krijgen.

Het plan is in de maak, doe je al iets vooruitlopend daarop?

We zijn al in gesprek gegaan met de woningcorporatie die zeer bereidwillig is. Beschermd wonen is opgenomen in de prestatie-

afspraken. We hebben ook juist een nieuw beleidskader Armoedebeleid en schulden gemaakt waar de doelgroep ook in is opgenomen. Ik probeer de kansen te benutten als ze zich voordoen. We zijn ook in gesprek met de ggz over subsidies voor inloopactiviteiten. Daarbij kijken we ook wat we vast kunnen doen in de wijken. Er zijn inloopvoorzieningen in Zevenbergen, Willemstad en Standaardbuiten, mogelijk kunnen we in kleinere dorpen informatieavonden houden over ggz-problematiek, waardoor meer begrip ontstaat. Hoe dat weten we nog niet precies, maar we denken veel na over het versterken van de acceptatie en informele steun.

Meer informatie

[VNG Handreiking voor het maken van een Lokaal Uitvoeringsplan](#)

De maand van Ton Vossenbergh

Mei 2018

Hoe bereiden gemeenten zich voor op de wijziging dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang, zo snel mogelijk na 2020, de verantwoordelijkheid wordt van alle gemeenten?

De VNG volgt programmamanager Ellen Krijnen van Breda. Deze keer geeft ze het podium aan Ton van de Vossenbergh, projectleider samenleving in Oosterhout. Van de Vossenbergh zit in de regionale werkgroep maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Hij is trekker van een regionaal deelproject over wat minimaal op lokaal niveau georganiseerd moet zijn om de doordecentralisatie tot een succes te maken. .

Wat gebeurt er in dat regionale project?

We zijn er onlangs mee gestart. Het gaat om een koerswijzer, een overzicht van zaken waarvan we vinden dat alle gemeenten die moeten hebben. Doel is de doelgroep zo normaal en laagdrempelig mogelijk te faciliteren bij wonen in de wijk. Dit kan op termijn zorgkosten verlagen, maar het belangrijkste is het menselijk aspect, mensen helpen voordat ze helemaal afglijden.

Hoe pak je dat aan met de andere gemeenten?

Samen met collega's van de andere gemeenten in de regio zijn we een lijst aan het opstellen van wat op de verschillende levensgebieden belangrijke items zijn. Die gaan we vervolgens voorleggen aan de stakeholders, zoals zorgaanbieders op het terrein van beschermd wonen en maatschappelijke opvang, woningcorporaties en ervaringsdeskundigen. Met hen gaan we in diverse bijeenkomsten sparren en het aanbod verder aanvullen. Daarna is het de bedoeling het aan de gemeenteraden in regio Breda voor te leggen, ook met een inventarisatie van welk voorzieningenniveau we als regio willen nastreven.

Om wat voor voorzieningen gaat het?

Het is meer een overzicht van wat er moet gebeuren dan hoe gemeenten het moeten aanpakken. Denk bijvoorbeeld aan laagdrempelige hulp op het gebied van schulden of een laagdrempelige aanloop waar mensen terecht kunnen voor koffie en een praatje. Het gaat ook om bijvoorbeeld het versterken van het sociale netwerk van mensen of het opzetten van een breed toegankelijk informatie- en meldpunt voor inwoners. Maar, zoals

gezegd, de koerswijzer is nog volop in ontwikkeling.

Hoe organiseer je die discussie en hoe breng je het verder?

Eens in de drie a vier weken komen we bij elkaar met een afvaardiging van medewerkers van de twaalf gemeenten uit regio Breda. We creëren de koerswijzer in principe gezamenlijk, ik noteer ter plaatse gedachten, ideeën en conclusies, die voor iedereen te zien zijn op een groot scherm.

Later werk ik dat uit samen met projectsecretaris Wendy Broos (gemeente Moerdijk). Wij bereiden de bijeenkomsten steeds samen voor.

Hoe ben je in Oosterhout zelf bezig met beschermd wonen, en met wat er straks moet gebeuren?

De verantwoordelijk (demissionair) wethouder, Marian Witte, heeft de Wmo al langere tijd in portefeuille. Ze vindt het belangrijk dat we zelf goed bekijken welke voorzieningen we als Oosterhout willen bieden voor de doelgroep, dat na de doordecentralisatie niet automatisch alles in de voormalige centrumgemeente Breda blijft: zo gewoon en dichtbij mogelijk organiseren heeft de voorkeur. De gedachte is dat iedereen een keer een verkeerde afslag kan nemen. Je verliest je baan, het gaat faliekant mis na een scheiding of bedenkt het maar. Het kan in zo'n geval heel wenselijk zijn dat mensen gewoon in Oosterhout kunnen blijven, zeker als er kinderen zijn. Ook hierbij geldt weer: zoveel mogelijk ingrijpen aan het begin. Je moet er snel bij zijn.

Hoe ga je dat doen?

De gemeenteraad heeft december bij de bespreking van de uitgangspuntennotitie beschermd wonen en maatschappelijke opvang, een motie aangenomen waarin wordt opgeroepen huisuitzettingen zo veel mogelijk te voorkomen. Samen met mijn collega Ton van Oirschot

(beleidsmedewerker wonen) en met de woningcorporatie kijken we op basis van casuïstiek hoe we processen kunnen verbeteren. Het gaat om het hele plaatje: wat kunnen we preventief doen? Wat doen we aan vroegsignalering? En wat kun je doen als onverhoopt toch tot en huisuitzetting komt?

We willen ook inzetten op bewustwording en het tegengaan van vooroordelen en stigmatisering. Als er in een wijk woningen worden gebouwd of aangewezen voor de doelgroep, is het belangrijk dat mensen in de wijk geaccepteerd worden. Binnenkort gaan we bijvoorbeeld in gesprek met de landelijke stichting Samen sterk zonder stigma's over hoe je dit kunt doen. Ervaringsdeskundigen kunnen veel bijdragen aan meer begrip voor de doelgroep. Dat hebben we ook gemerkt bij de behandeling van de uitgangspuntennotitie in de raad. Daar vertelde een ervaringsdeskundige hoe hij op straat terechtkwam nadat hij zijn baan was verloren. Die man heeft wekenlang in het bos gewoond voordat hij uiteindelijk de juiste hulp ontving. Nu woont

hij weer zelfstandig en hij werkt ook weer. Dat maakte veel indruk op de raadsleden. Het verhaal ondersteunde ook het uitgangspunt dat snel ingrijpen veel leed en maatschappelijke kosten kan voorkomen.

Heb jij de doelgroep in Oosterhout in beeld?

Er is een globale inschatting, ik verwacht dat het deelproject over het voorzieningenniveau hier steeds specifiekere inzichten in gaat geven. Het is belangrijk dat we ons realiseren dat de doelgroep niet stopt bij 1500 mensen die in regio Breda gebruik maken van voorzieningen op het terrein van maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Mensen die bijvoorbeeld thuisondersteuning vanuit een FACT-team krijgen behoren technisch gezien niet tot de doelgroep, maar kunnen wel dezelfde psychische kwetsbaarheden kennen. Het is daarom van belang bij het opzetten van activiteiten te bekijken hoe breed je de gebruikers ervan afbakt. Daarom staan onze aanloopvoorzieningen in beginsel voor iedereen open.

De maand van Ellen Krijnen

Juli 2018

‘Voorkom dat cliënten onterecht levenslang in een instelling wonen’

Hoe bereiden gemeenten zich voor op 2021, het jaar dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang de verantwoordelijkheid worden van alle gemeenten? Hoe werken ze samen met andere gemeenten en met alle betrokken maatschappelijke organisaties?

De VNG volgt Ellen Krijnen, projectleider beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Breda.

De afgelopen maanden gaf je in deze rubriek het podium aan Inge Maas (Moerdijk) en Ton van de Vossenberg (Oosterhout). Wij hebben elkaar lang niet gesproken. Hoe gaat het in Breda?

We hebben wat personele wisselingen gehad in de ambtelijke organisatie en natuurlijk raadsverkiezingen. Het was een periode van opnieuw oriënteren. Ook tegen de achtergrond van de landelijke discussie over het verdeelmodel en de Wlz.

Hoe zijn de verkiezingen gegaan? Heb je nog dezelfde wethouder?

De politieke verhoudingen zijn veranderd, het college is iets naar rechts opgeschoven. De SP doet niet meer mee, de VVD is wat groter geworden. De nieuwe wethouder voor beschermd wonen, is van de PvdA. In de vorige periode deed zij al de Wmo begeleiding en jeugd, nu komen beschermd wonen en maatschappelijke opvang erbij in haar portefeuille. In de regio is ongeveer de helft van de wethouders nieuw op het onderwerp beschermd wonen. We moeten goed nadenken hoe we de nieuwe bestuurders meenemen. Je ziet ook politieke accentverschuivingen.

Wat verandert er?

In Breda verwacht ik dat er strenger zal worden gestuurd op het budget. De discussie op de verschillende tafels begint bij de vraag wat de opdracht is voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Nu is er nog een tekort op beschermd wonen, het college wil binnen twee

jaar een sluitend meerjarenperspectief hebben. Dat betekent dat we de transformatie goed tegen het licht moeten houden. De afgelopen jaren is er van alles ontwikkeld: nieuwe typen woonvoorzieningen en vormen van Wmo-begeleiding. Desondanks komen er nog steeds nieuwe cliënten beschermd wonen bij, terwijl het geld hetzelfde blijft.

Moet je daarom harder aansturen op uitstroom?

In onze regio doen we al heel veel ambulant, de transformatie heeft voor een groot deel al zijn beslag gekregen. Ik verwacht discussie over participatie. In het collegeakkoord is afgesproken dat mensen in de bijstand een tegenprestatie moeten leveren. Dat krijgt allicht gevolgen voor onze doelgroep. De vraag is wat verantwoord is. Ik ken een cliënte zich in de wijk redt dankzij de begeleiding van de GGZ. Het is wankel evenwicht, maar ze doet de dagelijkse dingen, ze brengt zelf haar kind naar school en ze begeleidt het huiswerk. Die vrouw krijgt van ons een brief over het leveren van een tegenprestatie. Dat is het gesprek dat we nu in de organisatie voeren, wat is haalbaar? Hoe kunnen we dit op een goede manier met cliënten bespreken?

Hoe nemen jullie de nieuwe wethouders mee in de transformatie beschermd wonen?

De collega's van de gemeenten in de regio zijn daarvoor

zelf verantwoordelijk. We organiseren wel weer een aantal werkbezoeken aan de hand van verschillende doelgroepen en thema's. Zo kunnen bestuurders zich zelf een beeld vormen, dat werkt beter dan stukken lezen. Of er in de regio ook politieke accentverschuivingen spelen, weet ik niet precies. In Brabant is veiligheid een groot onderwerp. Het zal me niet verbazen als ook rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang de focus verschuift naar de veiligheid van de omwonenden. Maar de veiligheid van cliënten zelf is ook van belang. De keerzijde van een sterk accent op veiligheid is afnemende verdraagzaamheid en stigmatisering van de doelgroep. Aan de ene kant zijn we nog maar net op weg met de transformatie en nu al komen er signalen van afnemend draagvlak. Ambulantisering moet wel iets opleveren voor cliënten, je kunt het niet rücksichtslos doen.

Speelt de landelijke discussie over de Wlz een rol?

We hebben nu best nog veel mensen die langdurig begeleiding nodig hebben. Dat betekent dat we meer cliënten hebben, en er stroomt niemand uit. Zo raak je snel door je budget heen. De vraag is of we goed genoeg in staat zijn mensen lange tijd goed genoeg te begeleiden. De Wmo is gericht op herstel, dat is inhoudelijk en financieel iets anders dan mensen een woonvoorziening bieden. Houden we voldoende geld over voor 24-uurs begeleiding als een derde van het budget voor beschermd wonen naar de Wlz wordt overgeheveld? Ik vind het belangrijk dat gemeenten iets in de melk te brokkelen houden. Met een groter budget word je in het veld als gesprekspartner serieus genomen.

Cliënten van wie men geen herstel verwacht, zouden per 2021 overgaan naar de Wlz. Hoe pakt dat in jouw regio uit, denk je?

Het is een diffuus beeld. Ik heb het hier en daar aan aanbieders gevraagd, zij komen met hele kleine aantallen. Cliënten met zware psychiatrische ziekten zoals schizofrenie zullen in de Wlz komen, en ook de mensen met meervoudige problematiek die

nu vaak in verpleeghuizen wonen. Maar het is nog een zwarte doos, dat maakt de uitwerking van het regionale project lastiger. Als je geen woonvoorzieningen meer hoeft te decentraliseren, dan wordt het heel anders dan we eerst dachten. De impact is groot, maar ik sta nog honderd procent achter de gedachte van de transformatie, de focus op herstel.

Waarom?

Ik denk aan een bepaalde cliënt. Dat is een jongeman met autisme, een begaafde jongen. Hij heeft een geschiedenis van ggz-opnames achter de rug en nu woont hij nog verzorgd. Met begeleiding doet hij het nu zo goed dat hij op weg is naar zelfstandig wonen. Als je dat een tijd geleden aan de begeleiders had gevraagd, zouden ze het nooit gedacht hebben. Het is belangrijk dat je blijft geloven in herstel, je moet voorkomen dat mensen onnodig hun leven lang onterecht in een instelling wonen. Ik vraag me af hoe het CIZ die nuance er straks in kan brengen bij de indicatiestelling.

Best veel zorgen, alles bij elkaar. Heb je nog iets positiefs om mee te eindigen?

Jazeker! Ik ben blij dat we een deadline hebben voor de doordecentralisatie van het budget, dat geeft weer wat druk op de ketel. Het is leuk om zorgaanbieders uit te dagen met een plan te komen voor de vernieuwing. Nu de nieuwe wethouders ingewerkt raken, gaan we ook de planning voor de regionale samenwerking afstoffen. De afspraken over de toegang, de samenwerkingsvorm, de financiën en de inkoop. Inhoudelijk heb ik ook nog goed nieuws. Met de zeven Brabantse gemeenten hebben we hele goede afspraken gemaakt over GHB-verslaafden in de maatschappelijke opvang. Dat is een groep waarbij het vaak raadzaam is dat ze een poos uit hun eigen omgeving worden gehaald. We hebben afgesproken dat we met gesloten beurzen over en weer GHB-verslaafden kunnen overplaatsen, zodat zij buiten de invloed van slechte vrienden kunnen afkicken.